

Santiago Albertí, la baula clau del 1714

És innegable que els historiadors catalans han arribat al Tricentenari amb els deures fets. Des de les acaballes dels anys vuitanta i la primeria dels noranta, han estat moltes les recerques que s'han dut a terme per aportar nova llum a diferents aspectes de la guerra de Successió. Mentre Joaquim Albareda i Ernest Lluch plantejaven el conflicte des d'una dimensió internacional i Josep M. Torras s'especialitzava en la repressió borbònica, Albert Garcia Espuche se submergia en la vida quotidiana dels barcelonins assetjats i Agustí Alcoberro seguia el rastre dels exiliats austriacistes. Paral·lelament al discurs historiogràfic, escriptors com Albert Sánchez Piñol, Alfred Bosch o Jordi Mata, entre d'altres, convertien la història en literatura i la feien arribar al gran públic, en un ambient d'eufòria col·lectiva, molt diferent de quan es va commemorar el 250 aniversari del 1714.

I és que, el 1964, en plena dictadura franquista, només un historiador i editor, Santiago Albertí, va afrontar el repte d'escriure el que està considerat el llibre modern dedicat monogràficament a l'Onze de Setembre. Fins aleshores, el gran episodi nacional sols havia merescut les evocacions patriòtiques dels historiadors romàntics (Víctor Balaguer, Antoni de Bofarull, Mateu Bruguera, Salvador Sanpere i Miquel...) i dels autors de la Renaixença (Serafi Pitarra, Àngel Guimerà...).

És Albertí, doncs, el primer que partint de les *Narraciones históricas* que el 1725 va escriure Francesc de Castellví, elabora la primera obra rigorosa, documentada i amena de la caiguda de Barcelona i la implantació

del règim borbònic, amb un exhaustiu annex sobre els principals episodis bèl·lics i els seus protagonistes. La censura de l'època no li ho va posar fàcil: va haver de batallar durant mesos —i eliminar diversos paràgrafs del text— per aconseguir el providencial segell d'autorització a la coberta.

Amb l'obra ja distribuïda, algunes llibreries van fer-ne una gran promoció, fet que va desconcertar, i molt, l'autoritat governativa. Però ja havien fet tard. En el seu moment, els seuaços de Manuel Fraga Iribarne no havien sabut copsar el significat polític de l'episodi, l'havien pres per un mer relat històric inscrit en la lluita successòria per la

Albertí va escriure el primer llibre modern dedicat en exclusiva a l'Onze de Setembre

Corona espanyola, i només li havien posat les traves habituals. No s'havien imaginat que la portada vermella de l'obra d'Albertí tenyiria els aparadors de les llibreries catalanes l'11 de setembre del 1964.

L'exemple d'Albertí i de tots aquells que l'han succeït és una demostració que la funció dels historiadors, en la construcció d'una societat nacional, és essencial. Quan hi ha milers de persones que llegeixen un mateix relat històric es crea un sentit de pertinença. Una nació moderna podria existir sense una història —i una literatura— pròpia? Permeteu-me que ho dubti. ■